

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om temporärt stöd till personer som på grund av coronavirusepidemin är borta från arbetet utan lön

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om temporärt stöd till personer som på grund av coronavirusepidemin är borta från arbetet utan lön. Syftet med lagen är att kompensera föräldrar för lönebortfall och trygga försörjningen när en förälder under undantagsförhållanden har följt regeringens rekommendationer om bekämpningen av coronavirusepidemin när det gäller vård hemma av barn som deltar i småbarnspedagogik eller som har rätt till närundervisning inom den grundläggande utbildningen även under undantagsförhållanden. Det föreslås att förmånen även ska betalas till dem som anländer till Finland från utlandet och som har hänvisats till förhållanden som motsvarar karantän för att bekämpa coronavirusepidemin och som därför är borta från sitt förvärvsarbete utan lön.

Det föreslås att förmånen ska vara 28,94 euro per vardag.

Propositionen hänför sig till den andra tilläggsbudgetpropositionen för 2020 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt och gälla till och med den 31 augusti 2020. Lagen ska tillämpas från och med den 16 mars 2020.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	4
2.1 Temporära begränsningar av skyldigheten att ordna småbarnspedagogik, undervisning och utbildning.....	4
2.2 Ankomst till Finland	5
3 Målsättning	6
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	6
4.1 De viktigaste förslagen.....	6
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	7
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	7
4.2.2 Konsekvenserna för myndigheterna.....	8
4.2.3 Konsekvenser för medborgarna	8
5 Remissvar	9
6 Specialmotivering	9
6.1 Lag om temporärt stöd till personer som på grund av coronavirusepidemin är borta från arbetet utan lön	9
7 Ikraftträdande.....	13
8 Förhållande till andra propositioner.....	13
8.1 Förhållande till budgetpropositionen	13
9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	13
LAGFÖRSLAG	17
Lag om temporärt stöd till personer som på grund av coronavirusepidemin är borta från arbetet utan lön.....	17

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

I Kina utbröt i början av 2020 en epidemi av den smittsamma sjukdomen covid-19, som orsakas av ett nytt coronavirus. Sjukdomen spred sig snabbt utanför Kina. Fram till april har över en miljon smittade bekräftats världen över och viruset har spridit sig till nästan alla stater. Världshälsoorganisationen WHO betecknade coronavirusepidemin som en pandemi den 11 mars 2020.

Regeringen konstaterade den 16 mars 2020 i samverkan med republikens president att undantagsförhållanden råder i Finland på grund av coronavirusutbrottet. Med stöd av 6 § i beredskapslagen (1552/2011) lämnades till riksdagen på grund av detta statsrådets förordning om ibruktagnings av befogenheter i enlighet med 86, 88, 93—95 och 109 § i beredskapslagen den 17 mars 2020.

Den 16 mars 2020 fastställde regeringen också riktlinjer för ytterligare åtgärder som ska bromsa upp spridningen av coronaviruset och skydda riskgrupper. Regeringen meddelade att åtgärderna gäller till och med den 13 april 2020.

Regeringens åtgärder sattes i kraft i enlighet med beredskapslagen, lagen om smittsamma sjukdomar och övrig lagstiftning. Ibruktagningsförordningen preciserades bland annat av statsrådets förordning om temporära begränsningar av skyldigheten att ordna småbarnspedagogik samt undervisning och utbildning (126/2020, i kraft 18.3.2020, ändr. 131/2020). Enligt förordningen kan kommunen avstå från ansvaret att ordna småbarnspedagogik enligt lagen om småbarnspedagogik (540/2018) om barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare kan ordna vården av barnen på annat sätt. Med stöd av förordningen ordnas den grundläggande utbildningen som vid skolor och andra läroanstalter ges i form av närundervisning i stället bland annat som distansstudier. Enligt förordningen ordnas dock närundervisning för barn i förskoleundervisningsåldern och för elever i årskurs 1—3 i den grundläggande utbildningen, liksom för de elever som fått ett beslut om särskilt stöd och för de elever som omfattas av förlängd läroplikt eller deltar i förberedande undervisning.

I sina riktlinjer för ytterligare åtgärder rekommenderade regeringen att de barn som har rätt att delta i småbarnspedagogik ska vårdas hemma och att de barn som har rätt till närundervisning ska delta i distansundervisning under föräldrarnas eller vårdnadshavarnas uppsikt, om detta är möjligt. Regeringen fastställde också att finländare och personer som är varaktigt bosatta i Finland som återvänder från utlandet hänvisas till förhållanden som motsvarar två veckors karantän och att anställda som återvänder från utlandet ska komma överens om tidpunkten för återgång till arbetet och om två veckors frånvaro med sin arbetsgivare.

Måndagen den 30 mars 2020 beslutade regeringen att till den 13 maj 2020 förlänga de tidigare fastställda begränsningsåtgärder som ska bromsa upp spridningen av coronaviruset och skydda riskgrupper, såsom de begränsande åtgärderna inom småbarnspedagogiken och skolan samt åtgärderna för hänvisning till frivillig karantän. Statsrådet utfärdade den 31 mars 2020 en förordning om förlängning av ibruktagnings av beredskapslagen, en s.k. förlängningsförordning (174/2020), och den 6 april 2020 en förordning om temporära begränsningar av skyldigheten att ordna småbarnspedagogik samt undervisning och utbildning (191/2020). Förordningarna är i kraft 14.4—13.5.2020.

1.2 Beredning

Lagen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med Folkpensionsanstalten. Under lagberedningen har undervisnings- och kulturministeriet och arbets- och näringsministeriet hörts.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Temporära begränsningar av skyldigheten att ordna småbarnspedagogik, undervisning och utbildning

För att bromsa coronavirusepidemin har regeringen i de riktlinjer som den gett den 16 mars 2020 och förnyat den 30 mars 2020 och som gäller till och med den 13 maj 2020 rekommenderat att de barn som har rätt att delta i småbarnspedagogik ska vårdas hemma och att de barn som har rätt till närundervisning ska delta i distansundervisning under föräldrarnas eller vårdnadshavarnas uppsikt, om detta är möjligt. Regeringen har också fastställt att personer som återvänder till Finland från utlandet ska hänvisas till förhållanden som motsvarar två veckors karantän.

I 4 kap. i arbetsavtalslagen (55/2001) finns bestämmelser om familjeledighet, som ger rätt till frånvaro från arbetet. Familjeledigheterna i arbetsavtalslagen är oavlönade. Arbetsavtalslagen kompletteras av bestämmelser om familjeledigheter i arbets- och tjänstekollektivavtalen. Bestämmelserna om familjeledigheter i arbetsavtalslagen tillämpas inte i situationer då en förälder är hemma för att vårda ett friskt barn medan småbarnspedagogikens tjänster är tillgängliga och det ordnas närundervisning i grundskolorna för alla barn upp till årskurs 3. Inte heller omfattas personers frånvaro från arbetet till följd av att de hänvisats till förhållanden som motsvarar karantän efter att de anlänt till Finland från utlandet av bestämmelserna om ledighet i arbetsavtalslagen. I sådana situationer ska arbetstagaren avtala med arbetsgivaren om distansarbete, semester i enlighet med semesterlagen (162/2005) eller oavlönad ledighet.

Alla föräldrar har inte möjlighet att ordna sitt arbete så att det går att vårda barnen hemma till exempel genom distansarbete. Då kan det enda alternativet vara att ta ledigt från arbetet utan lön, om det går att komma överens om detta med arbetsgivaren. För en sådan situation finns det heller ingen förmån som kan tillämpas för att trygga föräldrarnas inkomstbortfall och familjens försörjning, förutom utkomststödet som beviljas i sista hand. En motsvarande situation kan också uppstå när en person som återvänt till Finland från utlandet till exempel inte kan arbeta på distans eller ta ut semester, utan måste ta ledigt från arbetet i två veckor utan lön.

Enligt de senaste statistikuppgifterna från Institutet för hälsa och välfärd deltog sammanlagt 252 216 barn i småbarnspedagogik år 2018. Antalet motsvarar omkring 74 procent av invånarna i åldern 1—6 år. (THL:s Statistikrapport 32/2019). Enligt Statistikcentralens befolkningsuppgifter fanns det vid samma tidpunkt sammanlagt 341 269 barn i åldern 1—6 år. Detta innebär att cirka 89 000 barn inte deltog i småbarnspedagogiken.

Enligt Utbildningsstyrelsens rapport om registreringsdagen den 20 september 2019 deltar cirka 60 000 elever i förskoleundervisning, av dessa ungefär 9 500 i samband med skola och de övriga i förskoleundervisning som ordnas i samband med småbarnspedagogiken. Antalet elever i årskurs 1—3 i den grundläggande utbildningen uppgår till cirka 186 000. Omkring 48 000 elever har fått ett beslut om särskilt stöd och av dessa deltar cirka 800 i förskoleundervisning, medan cirka 13 500 är elever i årskurs 1—3. Antalet elever som omfattas av förlängd läroplikt är cirka 10 000 och av dem är omkring 1 500 svårt funktionshindrade. Cirka 2 900 elever deltar i förberedande undervisning.

Under tiden som undantagsförhållanden råder på grund av coronavirusepidemin samlar undervisnings- och kulturministeriet och regionförvaltningsverket varje vecka in uppgifter från kommunerna om antalet barn som deltar i småbarnspedagogik, förskoleundervisning, årskurs 1—3 i den grundläggande utbildningen och årskurs 4—9 i den grundläggande utbildningen. Enligt en utredning som gjordes 2—3.4.2020 finns det inga stora regionala eller lokala variationer i ordnandet av undervisningen och småbarnspedagogiken och inte heller i hur barnen deltar i småbarnspedagogiken eller närundervisningen. I medeltal deltog 22 % av barnen i den småbarnspedagogik som ordnas av kommunerna, 16 % i den kommunala förskoleundervisningen, 9 % i närundervisning av eleverna i årskurs 1—3 samt 7,5 % i närundervisning av eleverna i årskurs 4—9 i den grundläggande utbildningen (elever som fått ett beslut om särskilt stöd m.fl.).

2.2 Ankomst till Finland

Medan undantagsförhållanden råder är passagerar- och persontrafiken till Finland i regel avbruten, men gods- och fraktrafiken fortsätter som normalt. Under perioden 16.3—30.3.2020 anlände omkring 60 000—70 000 personer till Finland från utlandet. Enligt bedömningar kommer fortsättningsvis omkring 500 personer per dag att anlända till Finland med flyg medan resebegränsningarna är i kraft i april och maj. Antalet arbetstagare som återvänder från utlandet blir betydligt lägre än i mars.

Utrikesministeriet har ordnat returflyg till Finland från resmål där det finns många finländare men inga tillgängliga reguljärflyg. Flyg har anlänt från Cypern, Portugal, Spanien, Kuba, Indien och Förenade Arabemiraten.

Statsrådet meddelade den 27 mars 2020 att kontrollen av dem som anländer från utlandet ska skärpas. Tillståndet hos alla dem som anländer till landet kontrolleras i samband med gränskontrollen och de hänvisas antingen till åtgärder inom hälso- och sjukvården eller om de är symptomfria till förhållanden som motsvarar karantän i 14 dygn.

Från och med den 22 mars 2020 är gränsövergång vid de inre gränserna för arbetstagare i ett permanent anställningsförhållande tillåten endast inom de naturliga pendlingsregionerna vid gränsen mot Sverige och Norge. Här rör sig i vanliga fall tusentals arbetstagare. Statsrådet begränsade den 7 april 2020 trafiken till nödvändig pendeltrafik och annan trafik. Kravet om att i 14 dygn hålla sig i förhållanden som motsvarar karantän gäller inte nödvändig gränsövergång för personalen inom den prehospitla akutsjukvården och räddningsväsendet eller transportpersonalen inom godstrafiken.

I Finland finns det några tiotusen estniska arbetstagare som rör sig regelbundet mellan Finland och Estland. Från Estland eller de övriga EU-länderna får man under tiden för begränsningarna komma till Finland för att arbeta endast med sådana arbetsuppgifter som är nödvändiga för samhället, där fördröjningar inte får förekomma och som har en betydande inverkan på försörjningsberedskapen eller branschens verksamhet om de inte blir utförda.

Arbets- och näringsministeriet har tillsatt en arbetsgrupp som ska bedöma nödvändig pendeltrafik och annan trafik i exceptionella situationer med tanke på försörjningsberedskapen och en fungerande arbetsmarknad. Sett ur försörjningsberedskapens perspektiv finns det ett stort behov av att till landet få utländsk arbetskraft bland annat för jordbrukets nödvändiga säsongsarbeten. Enligt bedömningarna behövs minst 1 500 utländska arbetstagare för vårarbete när vegetationsperioden börjar.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att kompensera för lönebortfall och att trygga människornas försörjning, när de har följt regeringens rekommendationer och därför tagit ledigt utan lön från sitt förvärvsarbete för att vårda sitt barn som deltagit i småbarnspedagogik eller som också under undantagsförhållanden har rätt att få närundervisning inom den grundläggande utbildningen eller för att vara i förhållanden som motsvarar karantän efter att ha återvänt till Finland från utlandet. Genom propositionen stärks således också iakttagandet av regeringens rekommendationer för att förhindra spridningen av coronaviruset.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om en ny förmån och för verkställigheten svarar Folkpensionsanstalten. Det handlar om en temporär lag under tiden som undantagsförhållandena råder. Stödet betalas som längst fram till dess att statsrådet har fattat beslut om att undantagsförhållandena avslutas.

Rätt till stöd har enligt förslaget en förälder som i enlighet med regeringens rekommendationer av den 16 mars 2020 vårdar sitt barn i hemmet och av denna orsak är ledig utan lön från sitt arbete. Stödet gäller föräldrar vars barn har deltagit i småbarnspedagogik enligt lagen om småbarnspedagogik (540/2018), förskoleundervisning eller grundläggande utbildning för årskurs 1—3 enligt lagen om grundläggande utbildning (628/1998) eller har fått ett beslut om särskilt stöd enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning, omfattas av förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning eller deltar i förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen enligt 5 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning. Andra föräldrar än de med barn som deltar i småbarnspedagogik har rätt till stöd under läsåret inom den grundläggande utbildningen.

Rätt till stöd har inte en förälder vars barn inte deltog i småbarnspedagogik, utan var i hemvård när epidemin började. Rätt till stöd har inte heller en förälder vars barn går i årskurs 4—10 i den grundläggande utbildningen, såvida inte barnet har fått ett beslut om behov av särskilt stöd, deltar i förberedande undervisning eller omfattas av förlängd läroplikt.

Förutsättningen för beviljande av stödet är ett gällande arbetsavtals- eller tjänsteförhållande i Finland. Rätt till stöd har till exempel inte den som arbetar på distans, har semester eller på annat sätt är ledig från sitt förvärvsarbete. En person som är borta från sitt arbete till exempel på grund av permittering eller är ledig utan lön av någon annan orsak än ovannämnda vård av barn är inte heller berättigad till stödet.

Stöd betalas till en förälder, vårdnadshavare eller make som bor i samma hushåll som föräldern eller vårdnadshavaren eller till en annan person som ansvarar för barnets vård och fostran. Endast den ena av föräldrarna eller makarna i familjen kan få stöd för samma tid. Stödbeloppet är detsamma oberoende av antalet barn som vårdas hemma.

Rätt till stöd har också personer som har anlänt till Finland från utlandet och som hänvisats till förhållanden som motsvarar karantän i 14 dygn och av denna orsak är lediga från sitt arbete utan lön. Även för dem är kravet ett gällande arbetsavtals- eller tjänsteförhållande i Finland och att den oavlönade frånvaron orsakas av att de hänvisats till förhållanden som motsvarar karantän.

Stödbeloppet är 28,94 euro per dag och det betalas för vardagar, det vill säga i regel för sex dagar i veckan. Stödet är skattepliktig inkomst.

För verkställandet av stödet svarar Folkpensionsanstalten, därifrån stödet ska sökas. Vid ansökan om stöd ska sökanden visa upp ett intyg från arbetsgivaren över oavlönad ledighet på grund av vård av barn eller tiden i förhållanden som motsvarar karantän. Folkpensionsanstalten meddelar ett stödbeslut, och i det kan ändring sökas hos besvärnämnden för social trygghet och vidare hos försäkringsdomstolen.

Förmånen ska finansieras med statliga medel.

Lagen föreslås vara temporär och gälla till den 31 augusti 2020. Den tillämpas från och med den 16 mars 2020, vilket betyder att stöd kan sökas och beviljas retroaktivt, om förutsättningarna för stödet uppfylls under den retroaktiva tiden.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Utifrån en enkätundersökning och statistikuppgifter från kommunerna kan det antas att det i cirka 234 000 familjer finns barn som med anledning av regeringens rekommendationer har tagits ur närundervisningen för årskurs 1—3, förskoleundervisningen eller småbarnspedagogiken. Utifrån statistikuppgifter och den nuvarande sysselsättningssituationen kan det antas att cirka 150 000 av de här familjerna är familjer med två försörjare, där båda makarna arbetar, eller familjer med arbetande ensamförsörjare.

Eftersom förutsättningen för stödet är oavlönad ledighet för vård av barn, har arbetstagarna ett ekonomiskt incitament att undvika en oavlönad period. Man får anta att det är möjligt för cirka 70 procent att arbeta på distans eller ordna arbetet eller barnets vård på annat sätt utan oavlönad ledighet. Antalet stödmottagare uppskattas till 45 000. Dessutom beräknas det att det bland dem som har rätt till stöd finns cirka 5 000 föräldrar till barn som fått ett beslut om särskilt stöd eller som omfattas av förlängd läroplikt eller deltar i förberedande undervisning. Enligt uppskattning är antalet stödmottagare således sammanlagt 50 000, med beaktande av att endast en vårdnadshavare åt gången kan få stöd.

I detta fall ökar kostnaderna för förmånen med 36 miljoner euro i månaden och sammanlagt med 90 miljoner euro, om man antar att förmånen betalas under perioden 16.3—31.5.2020.

Det uppskattas att sammanlagt 70 000 personer kommer att återvända till Finland från utlandet. Endast en liten del av dem, uppskattningsvis 10 %, är arbetstagare som har rätt till ersättning för oavlönad ledighet. Beaktas dessutom de säsongsarbetare som anländer till Finland, beräknas omkring 10 000 personer ha rätt till ersättning för att de anlärt från utlandet. De här personerna får under två veckor en ersättning på sammanlagt 362 euro, vilket betyder att kostnaden uppgår till cirka 4 miljoner euro.

Verkställandet av förslaget medför genomförandekostnader av engångskaraktär för Folkpensionsanstalten och de uppskattas uppgå till 3 miljoner euro. Kostnaderna består av avgörandearbete, kundbetjäning, utvecklandet av förmånssystem, kommunikation, utbildning och övriga kostnader.

De ändringar som föreslås i propositionen uppskattas öka intäkterna av förvärvsinkomstskatten med sammanlagt cirka 40 miljoner euro, av vilka kommunernas andel uppgår till 36 miljoner

euro, församlingarnas andel till 2,5 miljoner euro och Folkpensionsanstaltens andel till cirka 1,5 miljoner euro. Om arbetstagare tar ledigt från sitt arbete utan lön till följd av att stödet införs, har detta en minskande effekt på intäkterna av förvärvsinkomstskatten.

4.2.2 Konsekvenserna för myndigheterna

Folkpensionen har bedömt att verkställigheten av det nya stöder medför att antalet förmånsansökningar och arbetet inom kundbetjäningen ökar när förmånen läggs till nuvarande förmåner. Hur stor ökningen i antalet förmånsansökningar blir kan inte uppskattas exakt eftersom det är svårt att bestämma målgruppen. Dessutom ökar arbetet vid behandlingen eftersom det för samma klient eventuellt ska fattas flera beslut i situationer där stöd söks för olika perioder. Till det ökade handläggningsarbetet bidrar också att situationen är temporär och att det är osäkert när den upphör.

Verkställigheten förutsätter att system processer och tjänster planeras eller ändras. Därtill kräver lagändringen att personalen får utbildning och nya anvisningar och att klienterna informeras. Reformen bedöms medföra kostnader av engångsnatur på tre miljoner euro.

4.2.3 Konsekvenser för medborgarna

Det stöd som betalas en förälder blir enligt förslaget i medeltal 723,50 euro per månad. Med hjälp av stödet förbättras den ekonomiska situationen och utkomsten för de familjer där en förälder har tagit en oavlönad ledighet från sitt arbete och blivit utan förvärvsinkomster. Stödet gör det möjligt att följa regeringens rekommendationer även i sådana familjer där föräldrarna inte kan arbeta på distans eller ordna barnvården på något annat sätt. Eventuella andra förmåner samt beskattningen har betydelse för hur stor inverkan stödet får på en persons disponibla inkomst.

Regeringen har kraftigt rekommenderat att även om de begränsningar som anges i tillämpningsförfordningen inte gäller alla grupper av barn, ska barnen likväl i mån av möjlighet få vård eller distansundervisning hemma. I alla familjer är det likväl inte möjligt att förfara på detta sätt till exempel på grund av arten av föräldrarnas arbete. Likaså ligger det i vissa situationer i barnets intresse att trots undantagsförhållandena delta i småbarnspedagogisk verksamhet eller i närundervisning inom den grundläggande utbildningen. Den nya förmån som det föreskrivs om i denna lag innebär ingen skyldighet för föräldrar att sköta barn hemma, utan den ska ge bättre förutsättningar att göra det i familjer där möjligheterna att följa rekommendationen är beroende av ekonomiska omständigheter.

På familjernas ekonomiska helhetssituation inverkar också undervisnings- och kulturministeriets rekommendation om att inte ta ut klientavgifter inom småbarnspedagogiken av familjer som tar sitt barn ur verksamheten. Undervisnings- och kulturministeriet rekommenderar att kommunerna till följd av den exceptionella situation som statsrådet konstaterat och med stöd av lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken (1503/2016) låter bli att ta ut klientavgiften för småbarnspedagogik i de fall där vårdnadshavarna själva svara för vården av barnet. Det är likväl kommunerna själva som beslutar om de beviljar lätnader i eller låter bli att ta ut klientavgifter för den småbarnspedagogiska verksamhet som de ordnar. Enligt uppgifter från Finlands Kommunförbund har många kommuner följt undervisnings- och kulturministeriets rekommendation så att klientavgifterna gottgörs eller inte tas ut. Praxis varierar dock från kommun till kommun.

I den privata småbarnspedagogiken fastställs klientavgifterna i ett avtal mellan den privata tjänsteproducenten och klienten. I en del kommuner stöds tjänsteproducenten om klientavgifter inte tas ut, men uppgifter om dessa lätnader finns bara från ett fåtal kommuner. Det är likväl sannolikt att motsvarande lätnader inte beviljas inom den privata småbarnspedagogiken om inte

kommunen stöder serviceproducenten, eftersom serviceproducentens utkomst är beroende av klientavgifterna.

Finlands utrikesministerium har ordnat returflyg från sådana områden i utlandet, såsom Spanien, där exponering för covid-19-viruset har varit sannolikare och smittorisen större än i Finland. Det är också viktigt att få arbetstagare från utlandet till Finland inom ramen för nödvändig arbetstrafik så att försörjningssäkerheten och arbetsmarknadens funktion kan tryggas. Det är synnerligen viktigt att de som anländer från utlandet håller sig i karantänlika förhållanden i två veckor för att inte oavsiktligt utsätta utomstående för smittorisk eller smitta. Stödet förbättrar den ekonomiska ställningen för de arbetstagare som inte har möjlighet att ordna sina arbetsuppgifter på något annat sätt, arbeta på distans eller ta semester under denna tidsperiod.

5 Remissvar

Propositionen har utarbetats skyndsamt i syfte att göra det lättare att försörja sig för de människor som på grund av att de följt regeringens rekommendationer har blivit utan lön och som inte omfattas av någon av de förmåner som tryggar utkomsten. Till följd av den snabba beredning som krävts på grund av de exceptionella omständigheter som coronavirusepidemin fört med sig har det inte varit möjligt att ordna någon egentlig remissbehandling. Enligt anvisningen för hörande vid författningsberedning kan det enbart av grundad anledning avstås från att begära skriftliga utlåtanden om författningsförslag. De rådande omständigheterna ska anses vara så exceptionella att det finns grundad anledning att avstå från remissbehandling.

Ålands landskapsregering har hörts. Enligt 18 § 13 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) omfattas lagstiftningen om socialvård av landskapets självstyrelse. Under de exceptionella omständigheter som råder har regeringen utfärdat riksomfattande rekommendationer om att skolbarn och barn som omfattas av småbarnspedagogiken ska skötas hemma och personer som återvänder till Finland ska hänvisas till förhållanden som motsvarar karantän. Det stöd som föreslås i regeringens proposition ska betalas som ersättning för det inkomstbortfall som dessa rekommendationer medför. Bestämmelser om lagstiftningsbehörigheten under undantagsförhållanden ingår i 27 § 34 punkten i självstyrelselagen. Under undantagsförhållanden kan en angelägenhet som normalt hör till landskapets lagstiftningsbehörighet tillfälligt överföras till rikets lagstiftningsbehörighet. Ålands landskapsregering har ansett att den föreslagna lagen också kommer att gälla i Åland.

6 Specialmotivering

6.1 Lag om temporärt stöd till personer som på grund av coronavirusepidemin är borta från arbetet utan lön

1 §. Lagens syfte. I paragrafen föreskrivs det enligt förslaget om den nya lagens syfte. Enligt paragrafen avses stödet ersätta inkomstbortfall som föranleds av oavlönad frånvaro från arbetet för ordnande av vården av ett barn i syfte att förhindra spridningen av coronavirusepidemin. Ersättning för inkomstbortfall ska enligt förslaget betalas även till personer som anländer till Finland från utlandet och som har hänvisats till förhållanden som motsvarar karantän.

2 §. Rätt till stöd. I paragrafen föreskrivs det närmare om förutsättningarna för stödet. Rätt till stöd har enligt 1 mom. en förälder, vårdnadshavare eller make som bor i samma hushåll som föräldern eller vårdnadshavaren och som står i ett gällande arbetsavtals- eller tjänsteförhållande i Finland och som är ledig utan lön för att vårda sitt eller sina barn eller makens barn.

Huruvida en person står i ett arbetsavtalsförhållande som är giltigt i Finland ska avgöras enligt 1 kap. 1 § i arbetsavtalslagen (55/2001) och huruvida personen står i tjänsteförhållande enligt statstjänstemannalagen (750/1994), lagen om kommunala tjänsteinnehavare (304/2003) eller annan speciallagstiftning. Som arbete som utförs i ett anställningsförhållande som gäller i Finland anses också arbete enligt lagen om sjöarbetsavtal (756/2011) som ska försäkras i Finland i enlighet med lagen om sjömanspensioner (1290/2006) och motsvarande arbete som avses i lagen om sjöarbetsavtal. I bestämmelsen avses sådant arbete i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande på vilket gällande finska bestämmelser om villkoren för anställningsförhållandet tillämpas.

Ett villkor för att stöd ska kunna beviljas är att den oavlönade frånvaron från arbetet uttryckligen föranleds av regeringens rekommendationer för att förhindra att coronavirusepidemin sprids. En person som är frånvarande från sitt arbete av någon annan orsak, till exempel en vårdledighet enligt arbetsavtalslagen, är följaktligen inte berättigad till stöd.

I 1 mom. 1 och 2 punkten anges de barn för vars vårdtid rätten till stöd gäller. Dessa grupper av barn anges också i 3 § i statsrådets förordning om utbildningsväsendet (under tiden 18.3.2020—13.4.2020 SRF 126 och 131/2020 samt under tiden 14.4.2020—13.5.2020 SRF 191/2020) som utfärdats med stöd av beredskapslagen. Med stöd av tillämpningsförfordningarna har småbarnspedagogiken och närundervisningen för dessa barn tryggats även under undantagsförhållandena, men regeringen har rekommenderat att barnen vårdas hemma såvitt möjligt.

Rätt till stöd har enligt förslaget en förälder som är ledig från sitt arbete för att vårda ett barn som deltar i småbarnspedagogik enligt lagen om småbarnspedagogik (540/2018). En förutsättning är alltså att barnet har en plats i en småbarnspedagogisk enhet, vilket betyder att någon rätt till stöd inte föreligger om barnet vårdades hemma redan innan undantagsförhållandena började. Rätt till stöd föreligger också om barnet deltar i förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning (628/1998) eller undervisning i årskurs 1—3 inom den grundläggande utbildningen. Rätt till stöd har likaså en förälder till ett barn som omfattas av förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom., deltar i förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen enligt 5 § 1 mom. eller fått ett beslut om särskilt stöd enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning. En förutsättning är att barnet inte deltar i småbarnspedagogisk verksamhet eller närundervisning inom den grundläggande utbildningen och att förälderns frånvaro från arbetet därför är nödvändig.

Antalet barn ska enligt förslaget inte ha någon betydelse när stödet beviljas. Antalet barn ska inte heller inverka på stödbeloppet, utan lika mycket stöd ska betalas oberoende av om föräldern vårdar ett eller flera barn.

I 2 mom. föreskrivs det om sådana personers rätt till stöd som anländer till Finland från utlandet och som enligt regeringens rekommendation hänvisats till förhållanden som motsvarar karantän för en period på 14 dygn och därför måste vara lediga från sitt arbete utan lön. Personen kan också vara till exempel en säsongsarbetare som anländer till Finland förutsatt att personens anställningsförhållande är i kraft från ankomsten och övriga villkor är uppfyllda. Stödet betalas för en sammanhängande period på högst för 14 dygn. Stödrätten börjar följande dygn efter personens ankomst till Finland.

Enligt 3 mom. avses med make eller maka äkta makar och personer som lever med en förälder eller vårdnadshavare under äktenskapsliknande förhållanden. Dessutom förslås det att stöd även ska kunna beviljas någon annan som svarar för vården och fostran av ett barn även om denne inte är barnets juridiska förälder eller vårdnadshavare. Denna person kan vara till exempel en släkting eller en familjevårdare.

Enligt 4 mom. ska rätten till stöd för samma tid i samma hushåll gälla endast en förälder eller vårdnadshavare eller en make eller maka som bor i samma hushåll som föräldern eller vårdnadshavaren eller någon annan person som svarar för vården och fostran av barnet. Stöd ska inte betalas två personer enligt ovan som bor i samma hushåll och för samma tid, men det kan betalas dem för olika tidsperioder. Båda kan följaktligen ansöka om stöd för olika tidsperioder och alternera mellan barnvård och arbete. Föräldrar som bor i olika hushåll ska inte beviljas stöd för vården av samma barn under samma tid. I situationer där föräldrar som bor skilt båda vårdar gemensamma — men inte samma — barn ska båda föräldrarna kunna beviljas stöd om övriga förutsättningar för stödet är uppfyllda.

Enligt 5 mom. ska stöd inte beviljas om ersättning för inkomstbortfallet betalas med stöd av någon annan lag såsom lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016). Inte heller den som får familjedagpenning eller sjukdagpenning ska ha rätt till stöd, eftersom de inte är lediga från sitt arbete av den orsak som avses i lagen, nämligen för att förebygga att epidemin sprids. Stödet ska beaktas som en inkomst med hänsyn till utkomststödet, det allmänna bostadsbidraget och bostadsbidraget för pensionstagare samt vid kontrollen av årsinkomsten för studerande i enlighet med lagstiftningen om dessa förmåner.

Enligt 6 mom. ska rätten till stöd i de situationer som avses i 1 mom. 2 punkten gälla endast under skolans arbetsdagar. I praktiken innebär detta endast den tid skolarbete pågå under terminen. Tidpunkten då skolorna avslutar sin vårtermin kan variera, och stöd betalas högst tills skolarbete avslutas i det aktuella området.

3 §. Verkställighet. Den allmänna styrningen och ledningen gällande den föreslagna lagen ska skötas av social- och hälsovårdsministeriet, medan Folkpensionsanstalten ska svara för verkställigheten.

4 §. Ansökan om stöd. I paragrafen ska det enligt förslaget föreskrivas om frågor som gäller ansökan om stöd. Enligt 1 mom. ska stöd sökas hos Folkpensionsanstalten.

I 2 mom. anges vilka utredningar som sökanden ska lämna. Sökanden ska visa upp arbetsgivarens intyg över oavlönad frånvaro på grund av vård av barn eller tiden i förhållanden som motsvarar karantän. Av intyget ska det framgå att frånvaron föranleds uttryckligen av strävandena att förhindra att coronavirusepidemin sprids och inte av någon annan omständighet. Om stöd söks för vård av en elev enligt 2 § 1 mom. 2 punkten som fått ett beslut om särskilt stöd eller ett beslut om förlängd läroplikt eller som deltar i förberedande undervisning för den grundläggande utbildningen, ska kommunens intyg eller beslut eller någon annan utredning om att barnet hör till en av dessa specialgrupper bifogas ansökan. Sökanden ska även lämna Folkpensionsanstalten övriga uppgifter som behövs för att stöd ska kunna beviljas och betalas.

I 3 mom. föreskrivs det om ansökningstiden. Stöd beviljas inte utan särskilda skäl retroaktivt för längre tid än tre kalendermånader före ansökan. Stöd kan beviljas retroaktivt men tidigast från den 16 mars 2020 då statsrådets begränsningar med anledning av undantagsförhållandena inleddes. Stöd kan också beviljas för en tid som sträcker sig över tre månader bakåt från ansökan om det skulle vara oskäligt att avslå ansökan om stöd på grund av att den har fördröjts. Även då kan stöd beviljas tidigast från den 16 mars 2020.

5 §. Stödbelopp och utbetalning av stöd. Stödet ska enligt 1 mom. betalas per dag. Stödet föreslås uppgå till 28,94 euro per dag. Stöd betalas per vardag, med vilket avses andra dagar än söndagar, helgdagar eller söckenhelgdagar.

Enligt 2 mom. ska stödet betalas stödmottagaren retroaktivt för den tid stödmottagaren har rätt till stödet. Stöd betalas för en period som anges i arbetsgivarens intyg över frånvaro och till och med för en enda dags frånvaro. Det ska vara möjligt att bevilja stöd för kommande tid, men stödet betalas alltid retroaktivt på motsvarande sätt som sjukdagpenningar enligt sjukförsäkringslagen. Stödet betalas på ett av stödmottagaren angivet konto inom Europeiska unionen på motsvarande sätt som övriga förmåner som Folkpensionsanstalten verkställer.

6 §. Anmälningsskyldighet och indragning av stöd. I 1 mom. anges förändringar i omständigheterna som stödmottagaren är skyldig att underrätta om. Stödmottagaren ska underrätta Folkpensionsanstalten om återgång till arbetet och om att anställningsförhållandet upphör under den ledighet som uppgetts. Likaså ska denne underrätta Folkpensionsanstalten om alla andra eventuella förändringar i förhållandena som kan inverka på utbetalningen av stödet.

Enligt 2 mom. drar Folkpensionsanstalten in stödet om det sker sådana förändringar i stödmottagarens förhållanden att det inte längre finns rätt till stöd enligt 2 §. I momentet föreskrivs det också att rätten till stöd och betalningen av stödet upphör senast den dag då statsrådet meddelar beslut om att de undantagsförhållanden som avses i 3 § 3 och 5 punkten i beredskapslagen (1552/2011) upphör.

7 §. Beslut om stöd. Enligt 1 mom. ska Folkpensionsanstalten meddela sökanden ett skriftligt beslut i ärenden som gäller beviljande, avslag, justering, indragning och återkrav av stöd.

I 2 mom. föreskrivs det att delgivningen av beslut ska ske enligt 20 a § i lagen om Folkpensionsanstalten (731/2001).

8 §. Bestämmelser om förfarandet samt ändringssökande. Det föreslås att bestämmelserna i sjukförsäkringslagen (1224/2004) om förbud mot överföring av en förmån, återkrav och preskription av återkravsfordringar, om sökande av ändring, självrättelse och undanröjande av beslut, klientens rätt att få uppgifter, Folkpensionsanstaltens rätt att få och lämna ut uppgifter samt utökningsmyndigheternas rätt att få uppgifter ska tillämpas på stödet. Enligt bestämmelserna om att få information i 19 kap. 1 § 1 mom., 6 och 8—11 § i sjukförsäkringslagen har Folkpensionsanstalten trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att få de uppgifter som är nödvändiga för avgörandet av en förmån samt lämna ut uppgifter till utökningsmyndigheterna för beräkning av skyddat belopp. Folkpensionsanstalten ska dessutom ha rätt att i överensstämmelse med 19 kap. 8 § i sjukförsäkringslagen också till andra myndigheter lämna ut uppgifter för att utreda brott och missbruk. Med stöd av 19 kap. 9 § i sjukförsäkringslagen ska Folkpensionsanstalten när den behandlar en förmån enligt denna lag ha rätt att använda sådana uppgifter som den fått för skötseln av andra uppdrag som ålagts den, om det är uppenbart att de påverkar en förmån enligt den lagen och om uppgifterna enligt lag ska beaktas vid beslutsfattandet och om Folkpensionsanstalten även annars har rätt att få uppgifterna särskilt. Med stöd av 19 kap. 10 och 11 § i sjukförsäkringslagen ska Folkpensionsanstalten ha rätt att få uppgifterna via en teknisk anslutning men samtidigt också vara skyldig att informera klienten om vad uppgifter om honom eller henne kan användas till och vart de kan utlämnas.

9 §. Finansiering. Enligt 1 mom. ska staten betala de kostnader som den föreslagna lagen medför.

I 2 mom. föreskrivs det om betalningsförfarandet mellan staten och Folkpensionsanstalten. I praktiken faktureras de kostnader som lagen medför tillsammans med statens finansieringsandelar för arbetsinkomstförsäkringen enligt 18 kap. 13 § i sjukförsäkringslagen.

10 §. Ikraftträdande. Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt. Enligt 1 mom. ska lagen gälla till och med den 31 augusti 2020.

Enligt 2 mom. ska lagen tillämpas från och med den 16 mars 2020, vilket innebär att stöd kan beviljas retroaktivt för den tid då villkoren varit uppfyllda. Lagen tillämpas också efter det att dess giltighetstid löpt ut, det vill säga efter den 31 augusti 2020, på ärenden som gäller stöd som betalas för den tid lagen varit i kraft. Följaktligen kan stödbeslut vid behov fattas efter lagens giltighetstid och stöd betalas för den tid den sökande har rätt till stöd. På samma sätt ska även ärenden som gäller sökande av ändring kunna behandlas efter lagens giltighetstid. Även när det gäller betalningsförfarandet mellan staten och Folkpensionsanstalten ska åtgärder kunna genomföras efter lagens giltighetstid.

7 Ikraftträdande

Det är fråga om en temporär lag som ska gälla fram till den 31 augusti 2020. Vid beredningen har det antagits att behovet av den nya förmån som införs genom lagen är tillfälligt. Den exakta varaktigheten för de undantagsförhållanden och de begränsningar som koronavirus epidemin orsakar är likväl inte känd. Lagen ska tillämpas även efter den 31 augusti 2020 på de förmånsärenden som gäller tiden före den 1 september 2020. Således ska till exempel bestämmelserna om att söka, betala, söka ändring i och återkräva stöd tillämpas även efter det att lagen har upphört att gälla. Lagen ska tillämpas retroaktivt från den 16 mars 2020. Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

8 Förhållande till andra propositioner

8.1 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till statens andra tilläggsbudgetproposition för 2020.

9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Propositionen ska bedömas särskilt med avseende på jämlikhetsaspekten enligt 6 § i grundlagen (731/1999) samt 19 § (rätten till social trygghet).

Rätten till social trygghet

Enligt 19 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Enligt paragrafens 2 mom. ska var och en genom lag garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och under ålderdomen samt vid barnafödsel och förlust av en försörjare. Enligt 3 mom. ska det allmänna tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Det allmänna ska dessutom stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välbefinnande och individuella uppväxt.

Genom det föreslagna stödet ersätts inkomstbortfall som orsakas vissa grupper när följer de rekommendationer som regeringen har utfärdat för att förhindra att koronavirus epidemin sprids. Stödet avses bidra till att uppmuntra befolkningen att följa rekommendationerna om att undvika närkontakt. På detta sätt stöder förslagen i propositionen indirekt tryggheten av de tjänster som avses i 19 § 1 och 3 mom. i grundlagen samt uppfyllandet av det allmänna skyldighet att främja befolkningens hälsa. Genom att främja barnfamiljernas materiella välfärd främjar förslaget

också uppfyllandet av det allmännas skyldighet enligt 19 § 3 mom. i grundlagen att stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välbefinnande och individuella uppväxt.

Det föreslagna stödet kan inte anses falla under det orsaksbaserade socialskydd som avses i 19 § 2 mom. i grundlagen. Det är inte heller ett stöd i sista hand, utan beroende på omständigheterna kan familjerna dessutom ha rätt till utkomststöd. Syftet med stödet är att uppmuntra till insatser som gör det lättare att fullfölja regeringens åtgärder och rekommendationer för att kontrollera coronavirusepidemin.

Finland har ratificerat flera internationella fördrag om mänskliga rättigheter där rätten till liv och rätten till skydd för hälsa fastställs. I artikel 2 i europeiska konventionen för mänskliga rättigheter som antagits av Europarådet fastställs till exempel rätten till liv, och i artiklarna 11 och 13 (1) i den reviderade europeiska sociala stadgan fastställs rätten till skydd för hälsa. I artikel 12 i Förenta nationernas (FN) internationella konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, kallad ESK-konventionen, garanteras varje individ rätten att åtnjuta högsta uppnåbara fysiska och psykiska hälsa. Enligt artikeln ska konventionsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att skapa sådana förhållanden som tryggar var och en läkar- och sjukhusjänster vid sjukdomsfall. Regeringens proposition stöder för sin del strävan att nå dessa mål.

Syftet med det föreslagna stödet är att förbättra utkomsten för föräldrar och andra som svarar för vården av barn när de som ett led i strävandena att bromsa smittspridningen tar ledigt från arbetet utan lön för att sköta barn som normalt tar del av grundläggande utbildning eller småbarns pedagogiska tjänster. Propositionen främjar därför indirekt uppfyllandet av skyldigheterna i FN:s konvention om barnens rättigheter (barnkonventionen) såsom barnens rätt till liv, överlevnad och utveckling som fastställs i artikel 6 och barnens rätt till hälso- och socialvård som fastställs i artikel 24. Genom propositionen främjas indirekt också rätten till liv som fastställs i artikel 10 och rätten till hälsa som fastställs i artikel 25 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (FördrS 27/2016). Enligt artikel 11 i konventionen ska konventionsstaterna, i enlighet med sina åtaganden enligt internationell rätt, vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa skydd och säkerhet för personer med funktionsnedsättning som är i risksituationer, däribland väpnad konflikt, humanitära nödlägen och naturkatastrofer.

Jämlikhet

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Bestämmelsen uttrycker såväl kravet om rättslig likställdhet som kravet om faktisk jämlikhet. Där ingår ett förbud mot godtycke och ett krav om enahanda bemötande i likadana fall (RP 309/1993 rd, s. 46). Jämlikhetsbestämmelsen riktar sig också till lagstiftaren. En lag får inte godtyckligt ge människor eller grupper av människor en gynnsammare eller ogynnsammare ställning än andra.

Jämlikhetsbestämmelsen förutsätter dock inte att alla ska bemötas likadant i alla avseenden, om inte de förhållanden som inverkar på ärendet är likadana. Jämlikhetssynpunkter har betydelse både då man beviljar medborgarna förmåner och rättigheter enligt lag och då man påför dem skyldigheter. Det är likväl typiskt för lagstiftningen att den för ett visst godtagbart samhälleligt intresses skull bemöter människor olika för att främja bland annat faktisk jämlikhet (RP, 309/1993, s. 46, se även GrUU 31/2014 rd, s. 3/I).

Grundlagsutskottet brukar i sin praxis understryka att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning kan härledas ur jämlikhetsprincipen då reglering som överensstämmer med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas (se t.ex. GrUU 28/2009 rd, s. 2/II, GrUU 38/2006 rd, s. 2/I,

GrUU 1/2006 rd, s. 2/I, GrUU 59/2002 rd, s. 2/II). Bestämmelsen utgör inte heller i sig något hinder för nödvändig positiv särbehandling för att trygga den faktiska jämlikheten, det vill säga åtgärder som förbättrar ställningen och förhållandena för en viss grupp (se RP 309/1993, s. 48).

Villkoren för beviljande av stöd grundar sig på statsrådets förordningar om temporära begränsningar av skyldigheten att ordna småbarnspedagogik samt undervisning och utbildning (SRF 126/2020, ändrad genom SRF 131/2020, SRF 191/2020). Rätten till stöd gäller föräldrar till barn som inte berörs av begränsningarna i förordningarna men för vilka regeringen har rekommenderat vård i hemmet och distansundervisning. Stödet ska inte beviljas de föräldrar, andra vårdnadshavare eller personer som svarar för omvårdnaden av barnet som tar ledigt från arbetet utan lön och som vårdar eller sköter barn eller unga i årskurs 4—10 i den grundläggande utbildningen vilka inte deltar i specialundervisning eller förberedande undervisning eller omfattas av förlängd läroplikt. Ur ett jämlikhetsperspektiv ska detta val emellertid inte ses som problematiskt eftersom barn i årskurs 4—10 på grundval av sin ålder får anses förmögna att klara sig självständigt hemma och delta i den distansundervisning som skolan tillhandahåller. Eleverna i fråga har i genomsnitt redan fyllt 10 år, och de klarar sig vid behov mera självständigt än yngre barn i distansundervisning som leds av läraren. Avgränsningen kan också motiveras med att morgon- och eftermiddagsaktiviteter enligt lagen om grundläggande utbildning under normala förhållanden ordnas endast för elever i årskurs 1—2 och elever som får särskilt stöd. Vidare får föräldrar till barn under tio år enligt bestämmelserna om tillfällig vårdledighet i 4 kap. 6 § i arbetsavtalslagen stanna hemma för att vårda barnet. Även i de förordningar av statsrådet som nämnts ovan har man utgått från att barn och unga i årskurs 4—10 i den grundläggande utbildningen klarar sig självständigt med distansundervisning och inte behöver närundervisning.

De föräldrar och andra vårdnadshavare eller personer som svarar för omvårdnaden av barn som stannar hemma från arbetet utan lön för att ta hand om elever i årskurs 4—10 som deltar i specialundervisning, elever som omfattas av förlängd läroplikt eller deltar i förberedande undervisning inom den grundläggande utbildningen ska kunna få förmånen. Den positiva särbehandlingen av dessa grupper kan motiveras med dessa barns och ungas behov: deras behov av omvårdnad och tillsyn är större än normalt, och de bör få den omvårdnad och tillsyn som de behöver även medan undantagsförhållandena med distansundervisning varar. Vid behov ska vården kunna ordnas så att en förälder eller någon annan som svarar för omvårdnaden av barnet tar ledigt från sitt arbete utan lön.

Med hänsyn till jämlikhetsbestämmelsen i grundlagen är det motiverat att rikta stöd till dem som återvänt till Finland från utlandet och är lediga från sitt arbete utan lön för att hålla sig i förhållanden som motsvarar karantän, eftersom regeringens rekommendation om att hålla sig i förhållanden som motsvarar karantän uttryckligen gäller denna grupp. En rekommendation som så kraftigt begränsar rörelsefriheten har inte getts någon annan befolkningsgrupp.

Syftet med lagförslaget är att bidra till att ersätta förlorad lön och trygga människors utkomst när de för att följa de rekommendationer och anvisningar av regeringen som angetts i denna proposition har tagit ledigt från arbetet och därför blivit utan lön eller annan inkomst. Den föreslagna förmånen är inte behovsprövad, utan den är lika stor för alla som har rätt att få den och beloppet är det samma som den lägsta dagpenningen enligt sjukförsäkringslagen. Genom förmånen främjas människornas jämlika möjligheter att följa regeringens rekommendationer oberoende av om personen har möjlighet att exempelvis jobba på distans eller ordna vården av barnet på något annat sätt under undantagsförhållandena.

Regeringen anser att det i propositionen inte föreslås sådana ändringar att den inte kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om temporärt stöd till personer som på grund av coronavirusepidemin är borta från arbetet utan lön

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagens syfte

Genom stödet ersätts inkomstbortfall som föranleds av oavlönad frånvaro från arbetet för ordnande av vården av ett barn i syfte att förhindra spridningen av coronavirusepidemin. Inkomstbortfall ersätts även när en person som anländer till Finland från utlandet har hänvisats till förhållanden som motsvarar karantän och är tvungen att vara borta från arbetet utan lön.

2 §

Rätt till stöd

Rätt till stöd har en sådan förälder, vårdnadshavare och i samma hushåll som föräldern eller vårdnads-havaren boende make eller sambo som står i ett gällande arbetsavtals- eller tjänsteförhållande i Finland och som för att förhindra att coronavirusepidemin sprids är ledig utan lön från sitt arbete för att hemma vårda

1) ett barn som deltar i småbarnspedagogik enligt lagen om småbarnspedagogik (540/2018), eller

2) ett barn som deltar i förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning (628/1998), som är i årskurs 1—3 inom den grundläggande utbildningen, som omfattas av förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning eller som deltar i förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen enligt 5 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning eller ett barn som fått ett beslut om särskilt stöd enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning.

Rätt till stöd har även en sådan till Finland från utlandet anländande person som står i ett gällande arbetsavtals- eller tjänsteförhållande i Finland och som har hänvisats till förhållanden som motsvarar karantän och på grund av att ha hänvisats till förhållanden som motsvarar karantän är ledig från sitt arbete utan lön. Stöd betalas för högst 14 dygn räknat från ankomsten till Finland.

Med make eller sambo avses en äkta make samt en person som lever under äktenskapsliknande förhållanden med föräldern eller vårdnadshavaren. Stöd kan även beviljas någon annan som svarar för vården och fostran av ett barn än en sådan person som avses i 1 mom.

Rätt till stöd har för samma tid i samma hushåll endast den ena föräldern eller vårdnadshavaren eller en make eller sambo som bor i samma hushåll som föräldern eller vårdnadshavaren eller sådan annan person som avses i 3 mom.

Stöd beviljas inte om inkomstbortfallet ersätts med stöd av någon annan lag.

Vid tillämpningen av 1 mom. 2 punkten gäller rätten till stöd endast för arbetsdagarna vid skolan.

3 §

Verkställighet

Den allmänna styrningen och ledningen enligt denna lag ankommer på social- och hälsovårdsministeriet. För verkställigheten av lagen svarar Folkpensionsanstalten.

4 §

Ansökan om stöd

Ansökan om stöd ska göras hos Folkpensionsanstalten.

Vid ansökan om stöd ska sökanden visa upp arbetsgivarens intyg över oavlönad frånvaro på grund av vård av barn eller tid i förhållanden som motsvarar karantän. Om sökanden ansöker om stöd utifrån 2 § 1 mom. 2 punkten, ska han eller hon lägga fram utredning om kommunens beslut om förlängd läroplikt för barnet, om att barnet omfattas av förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen eller om barnets behov av särskilt stöd. Sökanden ska även lämna Folkpensionsanstalten övriga uppgifter som behövs för beviljande och betalning av stöd.

Stöd beviljas inte utan särskilda skäl retroaktivt för längre tid än tre kalendermånader före ansökan. Stöd kan beviljas även om det inte har sökts inom denna tidsfrist, om det skulle vara oskäligt att neka stöd på grund av att ansökan har fördröjts.

5 §

Stödbelopp och utbetalning av stöd

Stödbeloppet är 28,94 euro per vardag. Med vardag avses andra dagar än söndagar, helgdagar och söckenhelger.

Stödet betalas till stödmottagaren retroaktivt för den tid stödmottagaren har rätt till stödet, på ett av stödmottagaren angivet konto inom Europeiska unionen.

6 §

Anmälningsskyldighet och indragning av stöd

Stödmottagaren ska underrätta Folkpensionsanstalten

- 1) om återgång till arbetet under den oavlönade ledigheten,
- 2) om anställningsförhållandet upphör under den oavlönade ledigheten,
- 3) om andra sådana eventuella förändringar i förhållandena som kan inverka på utbetalningen av stödet.

Om det sker sådana förändringar i stödmottagarens förhållanden att det rätt till stöd inte föreligger, ska drar Folkpensionsanstalten dra in stödet. Rätten till stöd upphör senast den dag då de undantagsförhållanden som avses i 3 § 3 och 5 punkten i beredskapslagen (1552/2011) i enlighet med statsrådets beslut upphör.

7 §

Beslut om stöd

Folkpensionsanstalten ska lämna sökanden ett skriftligt beslut om beviljande, avslag, justering, indragning och återkrav av stöd.

Bestämmelser om delgivning av beslut finns i 20 a § i lagen om Folkpensionsanstalten (731/2001).

8 §

Bestämmelser om förfarandet samt ändringssökande

På stödet tillämpas vad som i 15 kap. 15 § 2 mom. samt 18 och 19 § i sjukförsäkringslagen (1224/2004) föreskrivs om överföring av en rättighet eller en förmån till en annan, återkrav och preskription av återkravsfordringar. På stödet tillämpas vad som i 17 och 19 kap. i sjukförsäkringslagen föreskrivs om sökande av ändring, självrättelse och undanröjande av beslut, klientens rätt att få uppgifter, erhållande och utlämnande av uppgifter samt utsökningsmyndigheternas rätt att få uppgifter.

9 §

Finansiering

Förmånen betalas av statens medel och social- och hälsovårdsministeriet kompenserar Folkpensionsanstalten för kostnaderna för de förmåner som betalas med stöd av denna lag.

Staten betalar förskotten den första vardagen i varje månad enligt de förmånskostnader som Folkpensionsanstalten uppskattat. Skillnaden mellan de faktiska förmånskostnaderna och de betalda förskotten beaktas i samband med betalningen av statens förskott för den tredje månaden efter betalningsmånaden. Utgifterna enligt denna lag utgör en del av utgifterna enligt 18 kap. 1 och 11 § i sjukförsäkringslagen och de betalas ur sjukförsäkringsfonden enligt 12 c § i lagen om Folkpensionsanstalten.

10 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 och gäller till och med den 31 augusti 2020.

Lagen tillämpas från och med den 16 mars 2020. Lagen tillämpas efter utgången av lagens giltighetstid på de förmånsärenden som gäller förmåner som betalas för tiden före den 1 september 2020.

Helsingfors den 16 april 2020

Statsminister

Sanna Marin

Social- och hälsovårdsminister Aino-Kaisa Pekonen